

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้จะใช้กระบวนการศึกษาหรือระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Designs) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นหลัก และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัย “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Designs) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นหลัก และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒.๑ ประชากร

ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน ๖ เขต จำนวน ๒๔๙ ชุมชน ประกอบด้วย เขตดุสิต เขตบางคอแหลม เขตบางซื่อ เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน และเขตภาษีเจริญ^๑ ดังตาราง ๓.๑

^๑ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม, รายงานการศึกษา : ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง), หน้า ๕๓.

๓.๒.๒. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้สูตร Taro Yamane^๒ จำนวน ๑๕๔ ชุมชน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ดังตารางที่ ๓.๑

กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ เขตดุสิต เขตบางคอแหลม เขตบางซื่อ เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน และเขตภาษีเจริญ จำนวน ๑๕๔ ชุมชน โดยผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างซึ่งในงานวิจัยที่กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ ๕ หรือ ๐.๐๕

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (n)

$$\begin{aligned} n &= \frac{๒๔๙}{1 + ๒๔๙(.๐๕)^2} \\ &= ๑๕๓.๔๗ \end{aligned}$$

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การคำนวณ และตัวอย่างที่ได้ สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๕๔ ตัวอย่าง

^๒สุจินต์ ธรรมชาติ, การวิจัยภาคปฏิบัติวิธีลัด, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔๘.

ตารางที่ ๓.๑ ตารางการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรจากแต่ละเขต

กลุ่มเขต	เขตกลุ่มตัวอย่าง	ประชากร (ชุมชน)	สูตร $n = \frac{n_1 \times N_1}{N}$	กลุ่มตัวอย่าง (ชุมชน)
กลุ่มกรุงเทพมหานคร เขตพระนคร เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตพญาไท เขตราชเทวี และเขตวังทองหลาง	เขตดุสิต	๔๕	$\frac{๔๕ \times ๒๔๙}{๒๔๙}$	๒๘
กลุ่มกรุงเทพใต้ ประกอบด้วย เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตพระโขนง เขตสวนหลวง และเขตบางนา	เขตบางคอแหลม	๒๙	$\frac{๒๙ \times ๒๔๙}{๒๔๙}$	๑๘
กลุ่มกรุงเทพเหนือ ประกอบด้วย เขตจตุจักร เขตหลักสี่ เขตบางซื่อ เขตลาดพร้าว เขตดอนเมือง เขตสายไหม และ เขตบางเขน	เขตบางซื่อ	๕๐	$\frac{๕๐ \times ๒๔๙}{๒๔๙}$	๓๑
กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ประกอบด้วย เขตบางกะปิ เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม เขตคันนายาว เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตคลองสามวา และเขตประเวศ	เขตบางกะปิ	๒๘	$\frac{๒๘ \times ๒๔๙}{๒๔๙}$	๑๗
กลุ่มกรุงธนเหนือ ประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตจอมทอง เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน และเขตทวีวัฒนา	เขตตลิ่งชัน	๔๓	$\frac{๔๓ \times ๒๔๙}{๒๔๙}$	๒๗
กลุ่มกรุงธนใต้ ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตราษฎร์บูรณะ และเขตทุ่งครุ	เขตภาษีเจริญ	๕๔	$\frac{๕๔ \times ๒๔๙}{๒๔๙}$	๓๓
รวม	๖ เขต	๒๔๙		๑๕๔

๓.๒.๓ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดย

๑. เลือกเขต จากเขตทั้งหมด ๕๐ เขต ตามการแบ่งของกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น ๖ กลุ่มเขต ตามตารางที่ ๓.๑

๒. โดยการจับสลากเลือกเขตตัวอย่าง จากแต่ละกลุ่มเขต จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ ๖ เขต ตามตารางที่ ๓.๑

๓. ผู้วิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเองและส่งไปรษณีย์ ตามรายชื่อผู้นำชุมชนที่ได้จาก กรุงเทพมหานคร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน ตามรายชื่อและเบอร์โทรศัพท์ที่ได้ และท่านใดที่ไม่ได้ตอบกลับใช้วิธีการโทรศัพท์ ขอความร่วมมือให้ตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวนที่ต้องการ ตามบัญชีแนบท้ายภาคผนวก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด ดังมีรายละเอียดแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด ซึ่งเลือกตอบเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเหตุผลในการเข้าร่วมเป็นผู้นำชุมชน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชน ประกอบด้วยคำถามมีส่วนร่วมใน ๔ ประเด็น ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน ๙ ข้อ
๒) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	จำนวน ๙ ข้อ
๓) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	จำนวน ๙ ข้อ
๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	จำนวน ๙ ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนลิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert - type)^๗

^๗สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมารธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๕
ระดับมาก	ให้คะแนนเท่ากับ	๔
ระดับปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	๓
ระดับน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	๒
ระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๑

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย โดยการหาค่าอันตรภาคชั้น เพื่อจัดระดับช่วงของการหาค่าเฉลี่ย

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงที่สุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย
๔.๒๑ - ๕.๐๐ หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
๓.๔๑ - ๔.๒๐ หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
๒.๖๑ - ๓.๔๐ หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
๑.๘๑ - ๒.๖๐ หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
๑.๐๐ - ๑.๘๐ หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด (Opened - ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

๓.๓.๑ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

๑. การสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ จากพระไตรปิฎก และ

ข้อมูลทฤษฎี โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามและร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

๒) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามเป็นคำถามประเภทคำถามปลายปิด และประเภทคำถามปลายเปิดซึ่งมีรายละเอียด ๓ ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเหตุผลในการเข้าร่วมเป็นผู้นำชุมชน โดยใช้แบบสอบถามแบบมีตัวเลือกให้ตอบจำนวน ๖ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๖ ข้อ ในแต่ละข้อมี ๕ ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ดังได้กล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร และทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน ๕ ท่าน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมาคำนวณค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจ โดยใช้สูตร ดังนี้คือ

	IOC	=	$\frac{\sum R}{N}$
เมื่อ	IOC	=	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum R$	=	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	=	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
โดยที่	+๑	=	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	๐	=	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
-	๑	=	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

ค่าความสอดคล้องแบบ IOC ของแบบสอบถามเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป จำนวน ๓๖ ข้อ จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่นได้

๓. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้นำชุมชนที่มีคุณลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน ในเขตพระนคร แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการทางสถิติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค”^๔ (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้คือ

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
 k = จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ
 $\sum s_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
 s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ ๐.๙๔๐ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม “มีค่าระหว่าง ๐.๗๐-๑.๐๐”^๕ จากคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน ๓๖ ข้อซึ่งบ่งชี้ให้เห็นค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าวมีค่ามากกว่า ๐.๗๐ จึงเป็นเครื่องมือที่มี

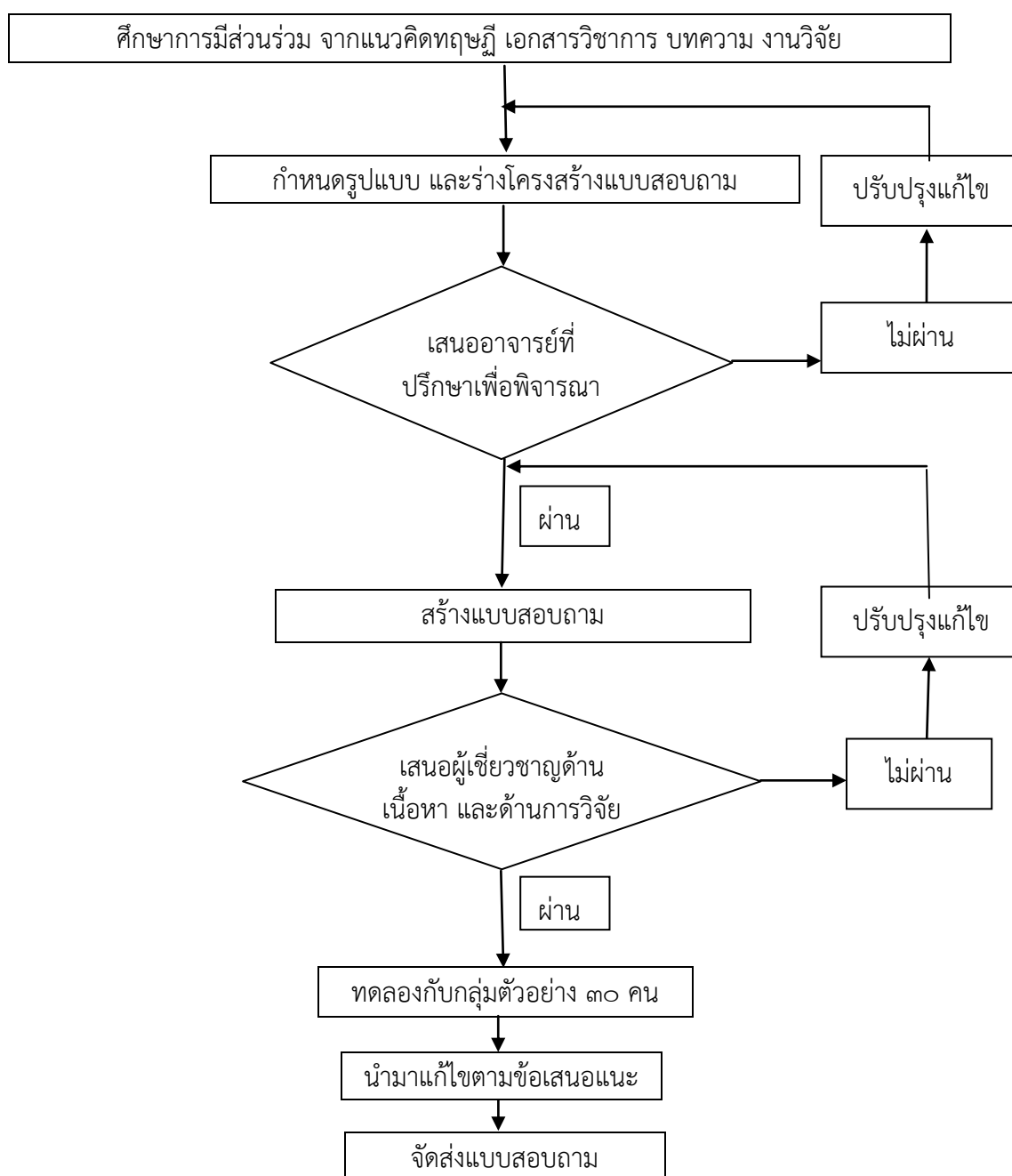
^๔บุญชม ศรีสะอาด, วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓), หน้า ๗๕-๗๖.

^๕สุจินต์ ธรรมชาติ, การวิจัยภาคปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๒.

ความเหมาะสมมีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้สูง สามารถนำไปใช้วัดระดับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร

นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบพิจารณาจัดพิมพ์ แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เพื่อให้สามารถเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้แสดงกระบวนการในการดำเนินการสร้างแบบสอบถามดังนี้

แผนภูมิที่ ๓.๑ แสดงกระบวนการดำเนินงานสร้างแบบสอบถาม^๑

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

๑) นำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่องานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ๑๕๔ ชุด

๒) ผู้วิจัยออกไปแจกข้อมูลแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้โดยขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน จำนวน ๑๕๔ ชุด

๓) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบให้สมบูรณ์ด้วยตนเอง

๔) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องอีกครั้ง

๕) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล แล้วบันทึกข้อมูลเป็นรหัสไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์

๖) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

๗) ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

๓.๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติและประมวล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจากคอมพิวเตอร์ ตามลำดับดังนี้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ คือ

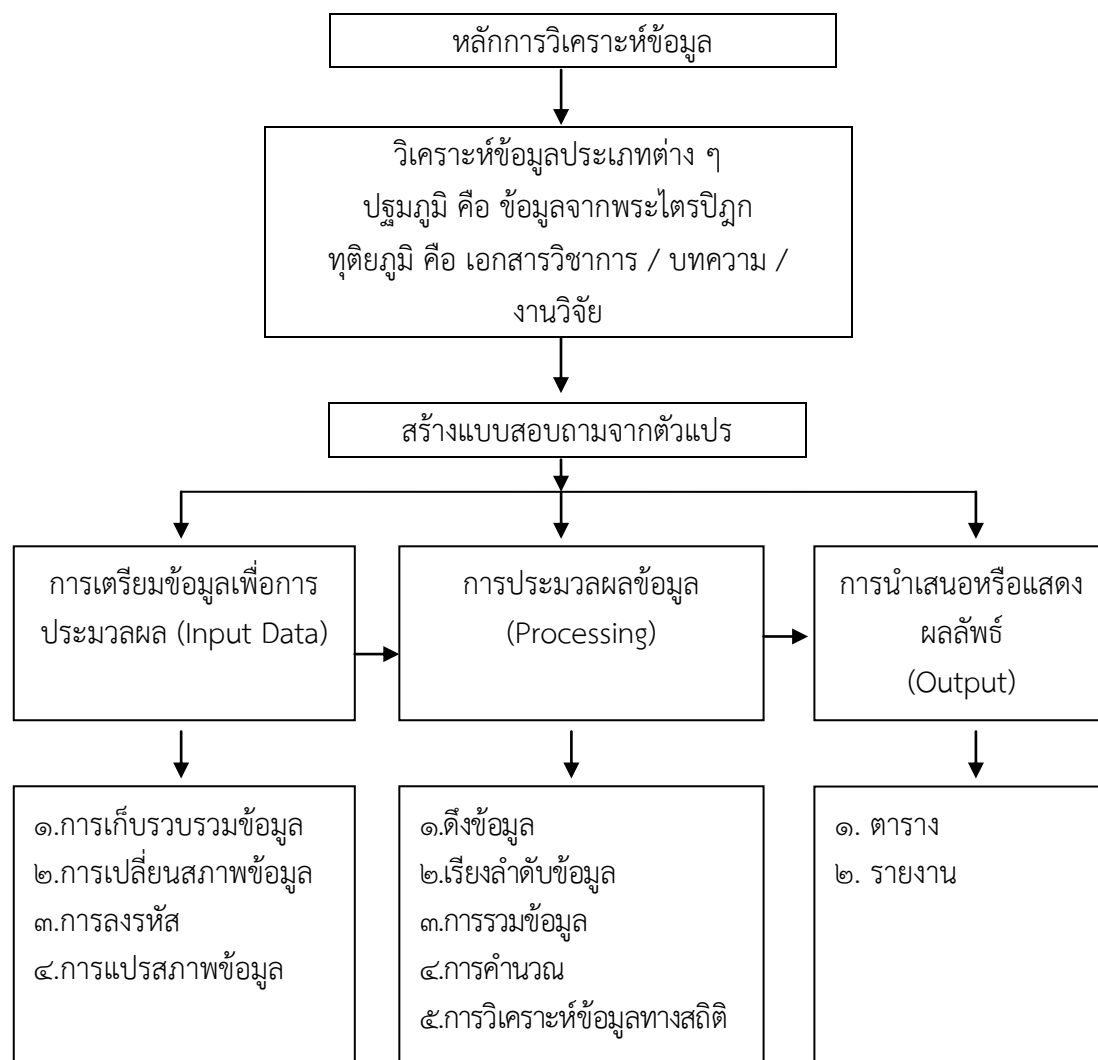
๑. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเหตุผลในการเข้าร่วมเป็นผู้นำชุมชน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage)

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ๔ ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

๔. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๕. วิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ด้วยวิธีวิเคราะห์ความถี่

เพื่อให้สามารถเข้าใจในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสามารถสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามดังภาพ ได้ดังนี้

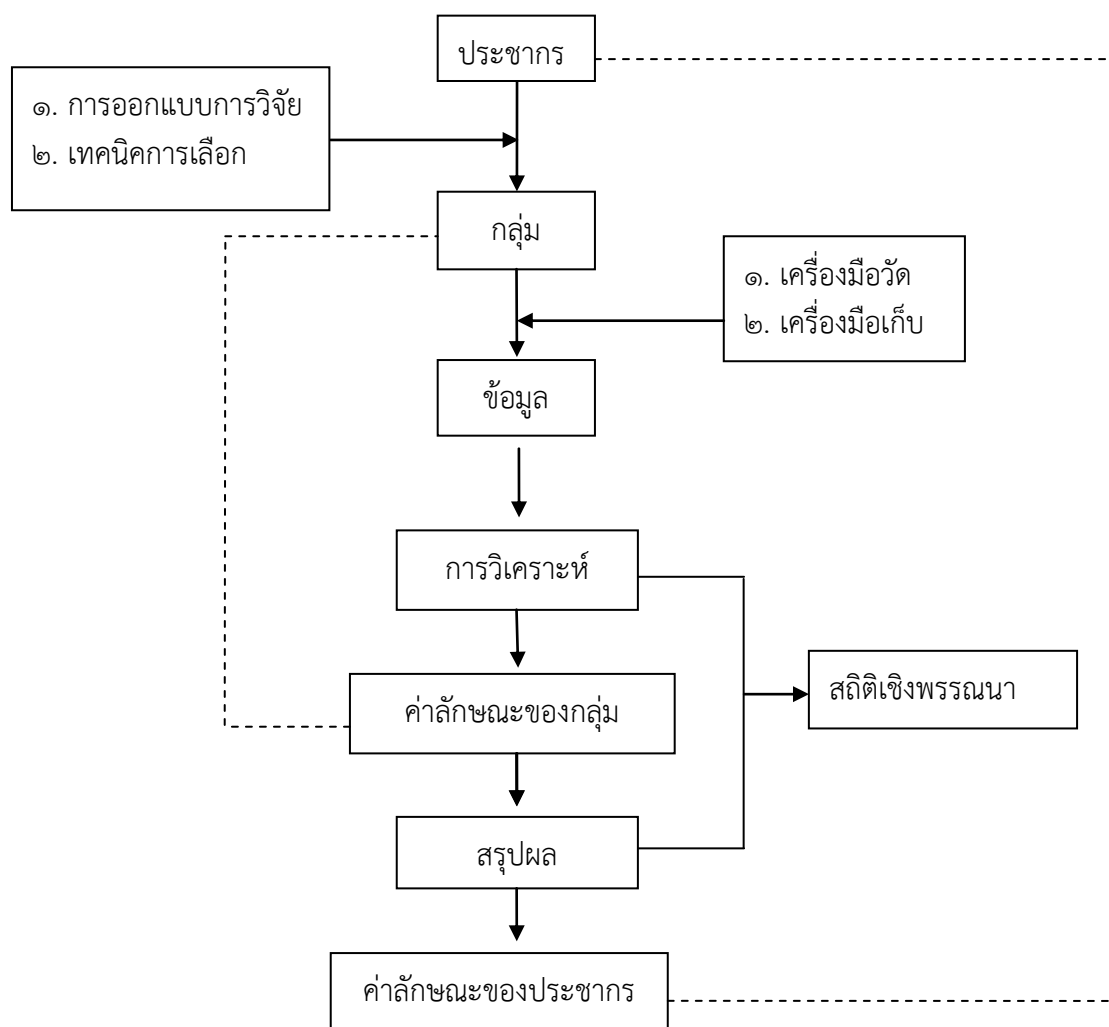
แผนภูมิที่ ๓.๒ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนาหรือสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป

ดังนั้นในทางปฏิบัตินักวิจัยจึงต้องศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงใช้กระบวนการหรือวิธีทางสถิติตั้งแต่การเลือกตัวอย่างถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าลักษณะประจำของกลุ่ม

ตัวอย่างที่เรียกว่า ค่าสถิติ แล้วจึงใช้ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างไปประมาณค่าลักษณะของประชากร โดยการสรุปอ้างอิง^๖ ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๓.๓ แสดงขั้นตอนหน้าที่ของสถิติวิจัย

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๗ คือ

$$P = \frac{x \times 100}{N}$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

^๖สิน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : วิทย์พัฒน์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๔๒.

^๗นิภา เมธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕), หน้า ๒๓๘.

๒. การหา “ค่าเฉลี่ย” ^๘ (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม
 N = จำนวนประชากร

๓. การหา “ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน” ^๙ (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนน
 N = จำนวนประชากร
 $(\sum x)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑. ประชากรเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักของผู้วิจัยนั้นจะต้องเป็น พระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการ ผู้อำนวยการเขต และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน

๒. เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่

- ๑) กลุ่มผู้ชำนาญเรื่องหลักพุทธธรรม/นักวิชาการ ได้แก่ พระภิกษุ จำนวน ๘ รูป
- ๒) นักวิชาการ ๓ คน
- ๓) กลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขต ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ๓ คน
- ๔) ผู้นำชุมชน ๔ คน

ทั้งนี้ เมื่อกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น และคัดเลือกทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป^{๑๐}

^๘ ส่องศรี ชมวงษ์, การวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^๙ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^{๑๐} Creswell, J. W., Qualitative Inquiry and Research Design : Choosing Among Five Traditions, (Thousand Oaks, CA : Sage, 1998), pp.112-113.

๓. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้การกำหนดเกณฑ์ (Criterion) แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รู้พุทธธรรม กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขต กลุ่มผู้นำชุมชน ตามรายนามผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๒ รายนามผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
๑	พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิ์	นักวิชาการ/ หลักธรรม
๒	พระเทพวิสุทธิกวี (เกษม สญฺญโต)	เลขาธิการศูนย์พิทักษ์ พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย	นักวิชาการ/ หลักธรรม
๓	พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ)	เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว	หลักธรรม
๔	พระเมธาวิญญู (สุเทพ ปสิวิโก), ดร.	วัดราชประดิษฐ์	นักวิชาการ/ หลักธรรม
๕	พระโสภณธรรมเมธี	เจ้าอาวาสวัดสุวรรณศิริ	หลักธรรม
๖	พระครูปลัดนายกวัฒน์สุรัฐ สิริปุณฺโณ	เจ้าอาวาสวัดนายโรง	นักวิชาการ/ หลักธรรม
๗	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย	นักวิชาการ/ หลักธรรม
๘	ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	ประธานสาขา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	นักวิชาการ
๙	รศ.ดร.ศรัชัย ท้าวมิตร	รองอธิการบดี ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	นักวิชาการ
๑๐	รศ.สงบ เชื้อทอง	ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	นักวิชาการ
๑๑	น.ส.สุธีรา เชื้อนันทน์เจริญ	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เขตบางคอแหลม	ผู้บริหารเขต
๑๒	ว่าที่ ร.ต.ทรัพย์ ศิริวัชรารักษ์	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เขตพระนคร	ผู้บริหารเขต

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
๑๓	นางปราณี อุทัยรัตน์	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เขตตลิ่งชัน	ผู้บริหารเขต
๑๔	นายชัชวาลย์ คงอุดม	อดีต สว. ผู้นำชุมชน	ผู้ส่งเสริม ชุมชน
๑๕	นายสีลม ศรีแก้ว	ชุมชนพัฒนาดีเด่น ปี ๒๕๔๙	ผู้นำชุมชน
๑๖	นายเกษม รุ่งศรี	ประธานชุมชนมาตานุสรณ์ เขตบางคอแหลม	ผู้นำชุมชน
๑๗	นายบุญเชิด ชะวาลา,	ประธานชุมชนสะพานไม้ เขตบางซื่อ	ผู้นำชุมชน
๑๘	พ.อ.บุญสนอง แจ่มศรี	ประธานชุมชนศาลาหลังบ้าน เขตตลิ่งชัน	ผู้นำชุมชน

๔. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Instrument)

ซิลเวอร์มัน (Silverman, ๒๐๐๐) ได้นำเสนอถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ๔ วิธี คือ (๑) การสังเกต (Observation) (๒) ตำราและเอกสาร (Texts & Documents) (๓) การสัมภาษณ์ (Interviews) (๔) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ (Audio & video recording)^{๑๑}

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและมุมมอง ค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้น ๆ ได้มีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์หรือสภาวะแวดล้อมอย่างไร และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้^{๑๒}

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์จะใช้ลักษณะของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (The semi-structured interview) โดยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural Interviewing Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นเกณฑ์และจะใช้แนวคิดทฤษฎีการต่อจิ๊กซอว์ (Jigsaw Puzzle) คือ การสอบถามเพิ่มเติมในรายละเอียดจนสามารถนำมาประมวลต่อเรื่องให้เห็นภาพรวม (Big picture) และรายละเอียดปลีกย่อย (Decorated Context) ทั้งนี้ในการดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือดำเนินการดังนี้

^{๑๑}Silverman, D., *Doing Qualitative Research : A Practical Handbook*, (London : Sange, 2000), p. 90.

^{๑๒}Creswell, J. W., *Qualitative Inquiry and Research Design : Choosing Among Five Traditions*, Op. cit., p.121.

๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ จากพระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) กำหนดโจทย์การวิจัย (Research Question) เป็นเกณฑ์หลัก

๓) กำหนดวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์ที่ต้องการทราบ เพื่อให้สอดคล้องกับโจทย์การวิจัย

๔) กำหนดข้อคำถามเชิงโครงสร้าง (Structural Interview Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นเกณฑ์

๕) นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมได้ตรวจสอบมาปรับแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์

๗) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๕. การสัมภาษณ์ (Interviewing)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้างและใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างจากแนวคิดของแพตตัน (Patton, 1990) ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์เป็นการสื่อสารที่จะทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมใด ๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะทราบว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานครนั้นอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จะนำมาประมวลผลจัดหมวดหมู่ (Categories)

๖. วิธีการจัดการเก็บข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการถัดมาคือการจัดการเก็บข้อมูล ไมล์และซูเบอร์มัน กล่าวถึงการจัดการข้อมูลว่า ในการบริหารจัดการข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น เนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลายแหล่ง บางครั้งอาจเป็นวัสดุต่าง ๆ เราจะต้องจัดการให้มีความง่าย ยึดหยุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึกและการบันทึกเทป

๒) จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่บันทึก

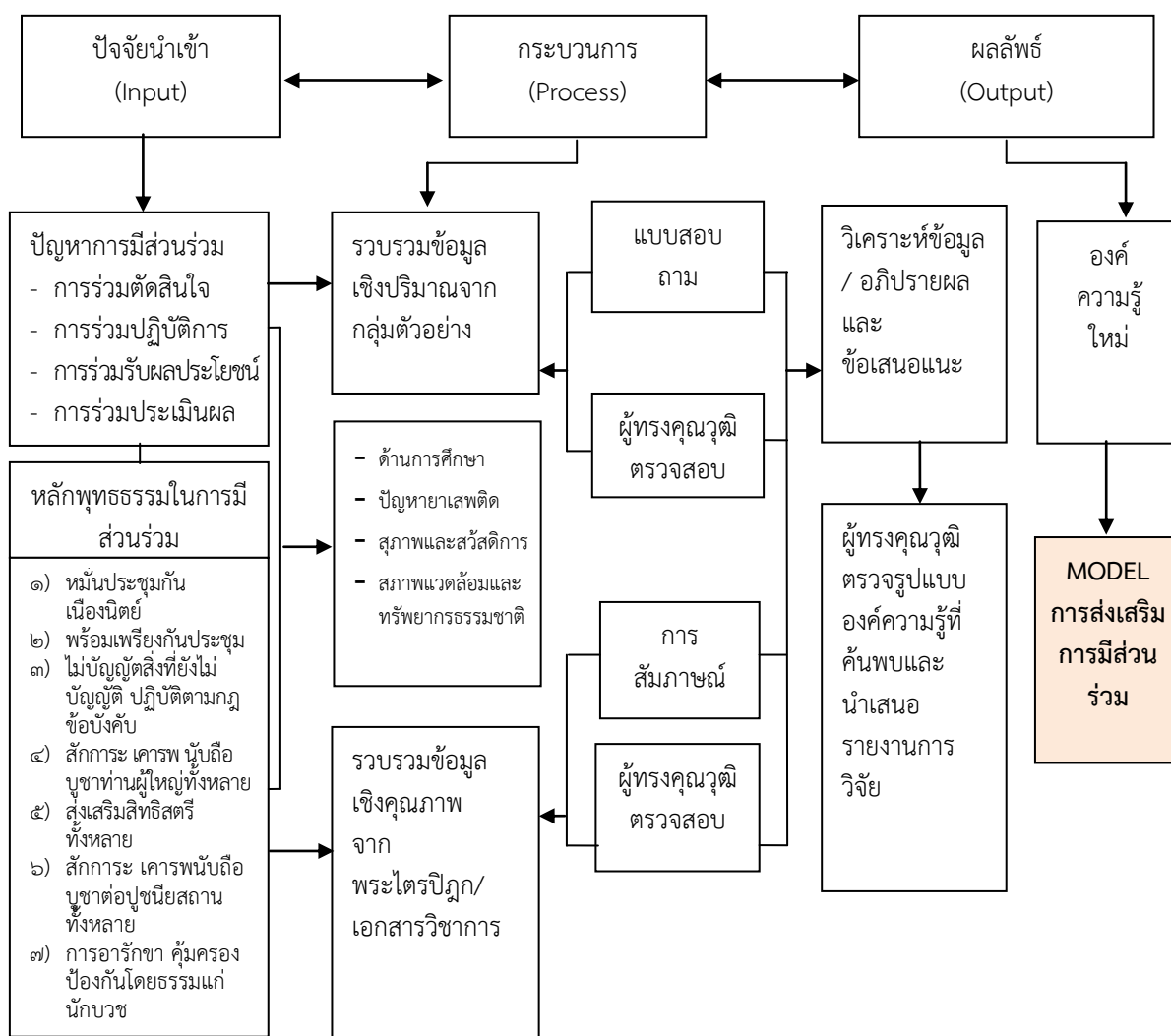
๓) ถ่ายโอนข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์

๗. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่ได้มีการแยกส่วน เพื่อให้ข้อมูลสามารถสนับสนุน และอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้ง ตามแนวคิดของ แฮสัน เครสเวลล์ พลาโน คลาสส์ เพสกา และ

เครสเวลล์ ที่แนะนำว่า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่ว ๆ ไปต้องมีความเชื่อมโยง และบูรณาการสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความ และอภิปรายผลที่เป็นเอกภาพ^{๑๓}

สาระสำคัญที่ผู้วิจัยได้แสดงมาทั้งหมด สามารถกำหนดเป็นผังงาน (Flowchart) ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๓.๔ แสดงผังงานการวิจัย

^{๑๓}Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L., & Hanson, W. E., **Advanced Mixed Mresearch Designs**, (Thousand Oaks, CA : Sage, 2003), p. 229.